

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,
Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Cont nr. 49.8.01

Din sfaturile, îndemnurile și îndrumările date de mitropolitul Andrei Șaguna fiilor săi duhovnicești (II)

Dacă era firesc ca episcopul Șaguna să muncească cu zor în primul rând pentru ridicarea Bisericii strămoșești din starea umilă în care se afla, asigurându-i posibilitatea de a activa cu succes în mijlocul credincioșilor, el n-a cheltuit mai puțină energie pentru ridicarea culturală, prin mijlocirea școlii, a românilor ortodocși pe care îi păstora.

Timotei Cipariu, marele învățat din Blaj, înfățișă, în editorialul ziarului „Învățătorul Poporului” din 12 mai 1848, situația culturală generală a românilor transilvăneni, scriind: „Din toate popoarele Ardealului, ca să nu zic ale Europei, Românul singur e fără școale, fără învățatori și fără foi scrise în înțelesul lui”.

Într-un răspuns dat Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice, mitropolitul Șaguna putea arăta cărui fapt se datora această situație, scriind: „Statul ardelean nu s-a îngrijit întru nimic pentru treaba școlară a poporului nostru credincios, ci l-a ținut în cătușele feudalismului celui mai greu... acest adevăr se documentează prin sentința legii „țărănul n-are nimic afară de plata muncii sale” (circ. 95 din 1/VII 1870). În cererea trimisă de Sinodul prezidat de Șaguna în 1850, stăpînirea era rugată ca, ținînd seama de numărul mare al românilor, să înființeze pe seama acestora școli de diferite grade, arătînd tratamentul mașter aplicat acestora chiar și în trecutul apropiat, întrucît „pînă acum din partea guvernului celui vechiu nu numai nu s-a făcut nimic, ci rîvna poporului pentru ridicarea școalelor, prin toate mijloacele o au împiedicat. Ba încă și moștile comunelor noastre (parohiilor ortodoxe) din care se susțineau școalele, au lăsat a ni se răpi de alte confesiuni religioase.” De aceea, Șaguna care a avut partea sa de contribuție la formularea revendicărilor național-culturale din Marea Adunare din 1848 de la Blaj și mai avea convingerea fermă că „Biserica nu se poate închipui fără școală, iar școala este o parte întregitoare a Bisericii”, a lucrat cu toată inima pentru ridicarea nivelului cultural al credincioșilor prin mijlocirea școlii, dovadă despre aceasta fiind numeroasele circulare școlare, cu mulțimea sfaturilor, îndemnurilor și directivelor sale.

În circulara din 24 IV 1852, după ce amintește de cererea Soborului din 1850, trimisă stăpînirii, în legătură cu crearea și felul de organizare a școlii românești, pentru rezolvarea căreia a intervenit personal „de cîteva ori”, Șaguna îndrumă pe protopopi și prin ei și pe preoți, zicîndu-le: 1) Să vă nevoiți ca fiecare obște bisericască să-și facă școală... 2) Dascăli să fie de religia noastră... 3) Veți priveghea ca dascăli să învețe... din cărțile cele tipărite în Tipografia Dieces. 4) Dascăli să aibă de la Ep. „atestat despre hărnicia lor...”. 5) „Toate rapoartele despre școală să fie trimise episcopului”.

Fiindcă din 1838 școlile populare ortodoxe au fost supuse inspecției supreme a episcopului romano-catolic din Alba Iulia, care frîna progresul cultural și astfel încă și Sinodul din 1850 s-a preocupat de scoaterea lor de sub această tutelă, și pentru aceasta la pct. 6 din aceeași circulară cere protopopilor să-i „arate fără întîrziere școalele acelea, care s-ar afla sub inspecțiunea vreunui șef de altă confesiune”, cu gîndul de a înlătura această stare nefirească, unde mai exista.

În circulara din 7 septembrie 1853, laudă strădania protopopilor și a preoților care au înduple-

cat comunitățile noastre bisericesti „la ridicarea, dotarea și susținerea școalelor: înzestrare pe acestea cu învățatori harnici... animară pe creștini ca să-și deie copii la școală, însuflețiră pe învățatori, ca să fie cu rîvnă întru purtarea diregătoriei lor sfinte”.

În continuare, Șaguna îndeamnă pe toți aceia care, cu tot zelul depus, n-au obținut astfel de rezultate din cauza sărăciei credincioșilor, ca să nu descurajeze, ci să continue cu îndemnurile lor, la ridicarea și susținerea de școli. El îi povățuiește să le arate păstoriților folosul mare atît personal, cît și național pe care-l aduc școlile. Dacă din cauza prozelitismului, sprijinit și de stăpînire, episcopul Șaguna stăruia ca fiecare comunitate ortodoxă să-și aibă școala sa proprie, în interesul promovării culturii credincioșilor săi, pentru comunele mixte, unde ortodocșii nu puteau ridica și susține singuri o școală, a făcut abatere de la acest principiu. El îi îndemna să se asocieze cu consătenii lor „de altă lege spre ridicarea unei școli”. Îi îndruma însă cum să fixeze prin contract în mod precis drepturile de proprietate, ca și sumele cu care contribuie fiecare parte — precum și principiul: „În asemenea școale mestecate, nu trebuie să se vîrască între obiectele învățături materii religioase; învățătura religiei o va asculta fiecare parte la respectivul său paroh.” După ce constată rezultatul satisfăcător pe care l-au dat școlile centrale înființate în unele protopopiate, în Circulara din 25 aprilie 1860 sfătuiește clerul și bătrînii bisericilor, să îndemne pe credincioși să ridice „astfel de școale, care mai multe comunități bisericesti mici și risipite le înființează laolaltă, care sînt de mai mare folos pentru popor decît niște școli a unor singuratiche comunități mici, care de-abia pot da dascălului leafa de 20—30 florini...”

Datorită stăruinței episcopului Andrei Șaguna, a clerului și poporului, școlile confesionale populare puține la număr și slab organizate, existente la începutul pastorației acestui ierarh, au sporit an cu an, încît în circulara din 2 august 1862 se pomenește de un număr de peste 600. Ce însemnează acei „peste 600”, reiese dintr-un conspect păstrat în biblioteca Institutului Teologic din Sibiu, întocmit pentru stăpînire cu nr. oficial 116/1858, în care sînt înșirate 691 localități cu școală ort. dîndu-ne și numele învățătorului din fiecare localitate.

În dispoziția arhierescă din 10 august 1854 privitoare la școalele populare, Șaguna scria: „Lucru cunoscut este, că noi în treaba școlară avem lipsă de o sistemă și rînd bun și că fără aceasta nu putem înainta creșterea cea bună a poporului nostru”. Pentru aceea dă el programa analitică pentru școlile populare cu 3 clase, avînd cîte două despărțăminte fiecare. Pentru clasa a treia despărțămîntul II, prescrie și învățarea limbii germane, ca românii să poată ocupa și ei funcții în administrația statului și a comunelor. Tot aici se dau îndrumări cum să se facă controlul învățămîntului, privind purtarea dascălului și progresul la învățatură al elevilor, iar cele constatate să fie consemnate în protocolul școlar. În circulara din 1 septembrie 1870, trimisă protopopilor ca inspectori districtuali, dispune ca: 1) „Prelegerile să înceapă regulat la 1 octombrie, avînd durata de 8 luni la sate și 9 la orașe”. 2) „Un învățator să n-aibă mai mult de 80 elevi, iar în localitățile unde elevii ar trece peste acest

(Continuare în pag. 2)

Tămîia în cultul divin creștin ortodox

Tămîia este un fel de clei care provine din sucii unor arbori rășinoși, care cresc mai ales în India, Arabia, Egipt și Etiopia. Sucul acestor arbori în contact cu aerul se încheagă sub forma unor lacrimi mai mari sau mai mici și au o culoare gălbuie sau galbenă. Pusă pe cărbuni aprinși dă un miros foarte plăcut. Se întrebuintează, împreună cu o altă substanță, smirna, care este și ea rășina unui arbore, la tămîierea bisericilor.

Smirna e o substanță galbenă-cafenie, solidă și în vechime se ducea ca dar împăraților și persoanelor înalte. Cîtim în Evanghelia Sf. Matei că magii de la Răsărit au adus pruncului Iisus daruri: „aur, tămîie și smirna” (Matei 2, 11).

Tămîia a fost în uz în cultul păgîn și în cultul mozaic al Vechiului Testament. În cartea Ieșirii (30, 8), citim: „Pe el (pe jertfelnic) Aron va arde tămîie mirositoare în fiecare dimineață, cînd pregătește candelile”. Tămîia a fost considerată ca o jertfă veșnică înaintea Domnului, foarte plăcută înaintea Lui (Lev. 2, 2; 2, 15; 16, 12; Luca 1, 10; Isaia 60, 6; Ps. 140, 2).

Profetul Maleahi zice că în timpurile mesianice se va arde tămîie „de la răsăritul soarelui și pînă la apusul lui” (Maleahi 1, 11).

Cei dinții creștini n-au întrebuintat tămîia în cultul lor fiindcă le aducea aminte de cultul păgîn care le era odios. Tămîierea în fața idolilor păgîni era semnul apostaziei sau al lepădării de credință.

Numai începînd cu secolul al II-lea, creștinii au început să folosească tămîie, mai ales în cultul morților.

După biruința Bisericii, dezvoltîndu-se cultul creștin, tămîia primește o întrebuintare mai largă.

Sf. Apostol Pavel, influențat de cultul Vechiului Testament, cînd vorbește despre unele momente importante din istoria mîntuirii neamului omenesc, le aseamănă cu tămîierile cultului iudaic. Astfel jertfa adusă de Mîntuitorul Hristos pentru păcatele noastre a fost — după Sf. Ap. Pavel — „prinos și jertfă lui Dumnezeu, întru miros cu bună mireasmă” (Efes. 5, 2).

Și în Apocalipsă e întrebuintat cuvîntul tămîie și cădelniță. Se spune anume că a venit un înger și a stat la altar, avînd cădelniță de aur, și i s-a dat lui tămîie multă, ca s-o aducă împreună cu rugăciunile tuturor sfinților, pe jertfelnicul de aur dinaintea tronului (Apoc. 8, 3).

Tămîia este simbolul faptelor bune și al rugăciunii. Psalmul 140, 2, grăiește: „Să se îndrepteze rugăciunea mea, ca tămîia înaintea Ta”. Căderea este simbolul văzut al rugăciunii și al cererii noastre. Noi ne rugăm ca rugăciunea noastră să se înalțe la Dumnezeu așa cum se înalță fumul de tămîie și să fie bine primită de El ca o jertfă. Totodată mirosul de tămîie este simbolul văzut al harului dumnezeiesc, care se coboară asupra noastră, prin rugăciunea pe care o înălțăm lui Dumnezeu. Acest lucru îl înțelegem și din formula sacramentală pentru binecuvîntarea tămîiei: „Tămîie îți aducem Ție, Hristoase, Dumnezeule nostru, întru miros de bună mireasmă duhovnicească, pe care primind-o întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri, trimite-ne nouă harul preasfîntului Tău Duh”.

Prin mirosul lui plăcut, fumul tămîiei se ridică în sus către ceruri fiind astfel semnul cinstirii și al adorării noastre adusă lui Dumnezeu. Fumul de tămîie predispune la rugăciune și la adorarea lui Dumnezeu.

Tămîierea se face, în cadrul cultului divin, mai ales la acele acte și rugăciuni prin care ne expri-

(Continuare în pag. 2)

Din sfaturile, îndemnul și îndrumările...

(Urmare din pag. 1)

număr, să i se mai dea învățătorului un ajutor". 3) „Unde sînt posibilități, instrucția băieților să se facă separat de a fetelor". 4) „Școlarii să aibă cărțile de școală prescise". 5) „Școlile să fie înzestrate cu cele mai de lipsă mijloace de instrucție". 6) „În fiecare comună să se înființeze școală de nomărit și de gimnastică". 7) „Școala de repetițiune să se țină regulat". 8) „În localitățile unde sînt săli de școală spațioase, se pot primi în școală și copiii ai altor confesiuni, urmînd ca acestora studiul religiei să fie predat de preotul confesiunii respective.

Mitropolitul Șaguna nu înțelegea să dea numai îndrumări, cum era aceea ca toți elevii să aibă cărțile școlare prescise, ci pentru împlinirea unor astfel de îndrumări a venit în ajutor cu fapta, îndemnînd mai ales pe colaboratorii săi, profesori la Institut, să alcătuiască manualele necesare pentru școlile populare, pe care el le-a tipărit apoi în Tipografia Diecesană, mai apoi Arhidiecesană.

De aceea putea el aminti în circulara din 2 august 1862, că Ierarhia Bisericii Ortodoxe din Transilvania, împreună cu reprezentanții clerului și ai poporului, au avut neîncetat înaintea ochilor problema școlară și grija pentru „educațiunea și cultura tinerimei". Printre roadele diferitelor dispoziții arhieresti date de el „amintesc aici fructele institutului nostru diecezan pedagogic și acele cărți școlare, care într-un număr însemnat de atunci (Sinod 1850) pînă astăzi s-au compus și s-au introdus în școlile noastre" — scrie Șaguna.

Circulara din 9 decembrie 1865, o începe astfel: „Îngrijirea ce port necurmat pentru înaintarea școlilor noastre și prin aceasta pentru înaintarea în cultură a poporului nostru credincios, m-a îndemnat a fi cu priveghere deosebită asupra cărților de învățămînt, cu care au a fi înzestrate școlile noastre". Recomandă apoi cartea de citire a lui Z. Boiu, compusă la îndemnul său și pe care o află potrivit atît după cuprins cît și după

formă și o socotește foarte folositoare „îndeosebi pentru învățătura gramaticii și peste tot a limbii noastre — care este unul din cele mai de frunte obiecte de învățămînt".

În alte circulare anunță tipărirea altor cărți școlare care lipseau ca: „A doua parte din cartea de citire, Geografia, Istoria Patriei și Universale, Elementele fizice și ale Istoriei Naturale (circ. 26/VII din anul 1869), Drepturile și datorințele civile pentru învățaceii școlilor populare confessionale, alcătuită de mitropolitul Șaguna în anul 1870 și Întîia carte de lectură (circ. 27/XI, 1870). Tot aici trebuie amintite și Instrucțiunile și normativele date de Șaguna pentru promovarea și buna organizare a școlilor populare, atît din punct de vedere teoretic și practic, care sînt pline de sfaturi și îndrumări înțelepte ca: Instrucțiune pentru învățători despre Didactica generală și specială la predarea cu școlarii a singuraticelor studii 1862, ca și Instrucțiunile pentru directorii și inspectorii, apoi și învățătorii școlilor populare și capitale din 1865 și altele.

Pr. prof. Sofron Vlad

Tămîia în cultul divin creștin ortodox

(Urmare din pag. 1)

măm închinarea și adorarea lui Dumnezeu, sau venerarea Sfinților.

Tămîia este și un simbol al curățirii, fiindcă mirosul ei plăcut alungă mirosul și putreziciunea cadavrelor. Fumul de tămîie curăță și purifică aerul simbolizînd și curăția sufletului nostru, pe care o facem prin rugăciune, care curățește sufletul de păcate și alungă orice influență vătămătoare.

Cele mai însemnate acte ale cultului nostru ortodox sînt împreunate cu tămîiere. Tămîierile cultice au existat în Biserica creștină foarte de timpuriu. Se face tămîierea la Liturghie, la diferite procesiuni și la înmormîntări. Tămîierea o făceau mai ales diaconii așa după cum o fac și azi.

În cursul Sf. Liturghii se tămîiază mai întîi la sfîrșitul Proscomidiei, avînd un înțeles simbolic. Fumul de tămîie simbolizează acum întunericul care s-a făcut peste tot pămîntul la moartea Mîntuitorului pe cruce (Luca 23, 44—45). Fumul de tămîie de la Proscomidie mai poate simboliza și darurile aduse de magi.

Se mai cădește la citirea Apostolului, indicîndu-se prin acesta cinstirea care se dă Sf. Evanghelii, care se va citi îndată, și simbolizează atît pe Sf. Apostoli, cît și mireasma învățăturii dumnezeiești răspîndită de ei în lume, după cuvîntul Sf. Ap. Pavel: „Pentru că sîntem lui Dumnezeu bună mireasmă a lui Hristos între cei ce se mîntuiesc și între cei ce pier" (II Cor. 2, 14).

Simeon al Tesalonicului ne spune că această cădire simbolizează darul Sf. Duh, dat prin Evanghelie la toată lumea.

După vohodul mare, tămîierea simbolizează ungerea trupului Mîntuitorului cu miresme.

La sfîrșitul Sf. Liturghii, tămîierea care se face la rostirea cuvintelor: „Înalță-te peste ceruri..." simbolizează norul pe care s-a înălțat Mîntuitorul la ceruri. În cursul săvîrșirii Sfințelor Taine și ierurgii încă se întrebuintează fumul de tămîie.

Fumul de tămîie în cultul divin ortodox este cea mai expresivă simbolizare a rugăciunii, a adorării și a jertfei pe care o aducem lui Dumnezeu. Rugăciunea noastră însă trebuie să fie adusă din inimă curată, după cum citim în Evanghelia Sf. Luca: „Iar toată mulțimea poporului, în ceasul tămîierii, era afară și se ruga" (Luca 1, 10).

Al. Moisiu

O nouă contribuție la cunoașterea istoriei Bisericii Ortodoxe Române

De curînd a apărut cartea: „Istoria Bisericii Ortodoxe Române", de Pr. Dr. Mircea Păcurariu, profesor la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, manual pentru seminariile teologice, tipărit cu aprobarea Sf. Sinod și cu binecuvîntarea P. F. Părinte Patriarh Justinian. Apariția acestei cărți umple un gol de mult simțit în literatura didactică teologică.

În cele 50 de lecții, încheiate într-o formă adecvată celor ce li se adresează, este prezentată istoria vieții noastre bisericesti de la începuturile ei pînă în zilele noastre. Nici o problemă majoră a acestei istorii nu este trecută cu vederea, autorul dînd posibilitatea celor ce parcurg materialul să-și formeze o imagine cît se poate de clară asupra dezvoltării Bisericii noastre strămoșești.

Dînd dovadă de pasiune profesională și seriozitate științifică, autorul a ținut seamă, în prezentarea fiecărei lecții, de cele mai noi cercetări în domeniul istoriei Patriei noastre și a istoriei Bisericii noastre.

În mod deosebit autorul accentuează legăturile strînse care au existat între Bisericile celor trei „țări" românești, scoțînd în evidență unitatea genetică, culturală și bisericască a poporului român, silit de împrejurări istorice vitrege să trăiască despărțit.

Fiecare lecție se încheie cu o bibliografie, care cuprinde cele mai reprezentative și cele mai recente lucrări privitoare la tema respectivă. Această bibliografie selectivă folosește nu numai elevilor și profesorilor pentru aprofundarea și dezvoltarea cunoștințelor, ci și tuturor celor dornici să cunoască și să înțeleagă anumite probleme din zbulcumată istorie a Bisericii Ortodoxe Române.

Un fapt cu totul nou și demn de remarcat este ideea autorului de a termina cele două expunerii, adică lecția propriu-zisă și bibliografia, cu cite un text-lectură, legat de tema prezentată. Cele peste o sută de bucăți de lectură, alese cu deosebită grijă, sînt luate din fragmente de cronici, pisanii a unor locașuri de închinare, hrisoave voivodale, cuvîntări și corespondență ale unor ierarhi, apre-

cieri ale unor oameni de seamă la adresa Bisericii noastre etc.

Valoarea cărții se ridică și prin bogatul material ilustrativ prezentat. În cele peste 190 clișee autorul prezintă o istorie în imagini a Bisericii străbune. Sînt redată, de pildă, fotografiile unor valoroase manuscrise și documente, monumente de artă bisericască, figuri de ierarhi și diferite aspecte ale activității bisericesti din anii noștri.

Biserica de la Ghelar

Un nou sfînt locaș de valoare artistică, în care elementele stilului bizantin se îmbină armonios cu minunatul loc pe care este așezat, poate fi vizitat în localitatea Ghelar, la 18 km. pe șoseaua asfaltată ce serpuiește urcînd prin masivul munților de fier din vestita Hunedoară. Îndrăgostitul de natură și de artă poate să-și delecteze privirea și sufletul admirînd o frumoasă biserică ortodoxă, crescută parcă din roca dură de fier și din voința și credința localnicilor, avînd în frunte pe vrednicul preot Florea Nerva; un om, un slujitor al lui Dumnezeu, care și-a jertfit toată viața pentru zidirea unei asemenea catedrale, ce va vorbi peste veacuri de credința și vrednicia unui preot și a credinșilor.

Mărturisiri directe despre istoria construcției am obținut chiar de la preotul care a trudit la ridicarea acesteia, construcție ce face cînte C. Sale și credincioșilor pe care îi păstorește.

La întrebarea, cum s-a născut ideea acestei minunate biserici mi s-a spus: „În anul 1931, la sfîrșitul studiilor mele teologice, într-una din seri, mă plimbam prin curtea Institutului teologic de la Sibiu și, aruncîndu-mi privirea peste clădirea Institutului, am zărit crucea de la catedrala mitropolitană profilată pe albastrul cerului. În acel moment, ca printr-o minune, mi-a apărut în fața ochilor planul acestei catedrale așa cum se vede acum. Amintesc — spune părintele — că cu data de 23 mai 1939 am fost hirotonit preot

Toate acestea — textul, bibliografia, lecturile și ilustrațiile — ridică mult valoarea cărții, încît ea poate fi folosită și de preoții noștri parohi, precum și de cercetătorii și iubitorii trecutului Bisericii și al Patriei noastre.

Subliniem și condițiile grafice deosebite în care a apărut cartea, tipărită fiind în Tipografia Eparhială din Sibiu.

Prin cartea sa, pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, pe lîngă sprijinul deosebit de important dat învățămîntului teologic, îmbogățește bibliografia Bisericii noastre cu o contribuție valoroasă.

Diacon E. Oancea

pentru parohia Ghelar. În septembrie a aceluiaș an am început lucrările bisericii, care au fost întrerupte, din cauza războiului, în anul 1944. După o stagnare a lucrărilor timp de 10 ani, în anul 1954 au fost reluate, continuîndu-se pînă astăzi. S-a lucrat 24 de ani la construcția ei, majoritatea sumei a fost oferită de localnici. Ajutoare destul de substanțiale au oferit Sfînta Patriarhie și episcopiiile din țară.

Făuritorii construcției au fost meșterii din localitate. Picura este executată în frescă de o valoare artistică excepțională de către maestrul penelului Constantin Nișulescu din București, decedat în anul 1970. Sculptorul care a executat întregul mobilier, inclusiv candelabrele, este Cristea Ioan din Alba Iulia.

Tablourile biblice în basorelief, din ciment și ipsos, atît pe fațada intrării principale, cît și de pe soclurile celor 32 de tuburi cu lumini electrice ce flanchează monumentala intrare pînă în fața catedralei sînt executate în vacanțele studenției, cu multă migală și artă, de către fiul preotului paroh, acum arhitectul Nerva Sandu.

Amintim că intrarea este executată în cicluri de trepte din piatră și mozaic, pe o distanță de aproape 50 metri avînd în părți înălțate două borduri-zid, din piatră, pe care sînt fixate mari amfore ornamentate și ele cu tablouri biblice în basorelief, iar la punctul de mijloc al intrării

(Continuare în pag. 4)

GHEORGHE LAZĂR

— 150 ani de la moartea sa —

„Precum Hristos pe Lazăr din morți a înviat, așa tu România din somn ai deșteptat“.

Aceste cuvinte sînt scrise pe lespedea de piatră ce acoperă mormîntul lui Gh. Lazăr de la Avrig, unde luminatul dascăl și întemeietor al învățămîntului superior românesc își doarme somnul veșniciei. Ele cuprind caracterizarea lui Gh. Lazăr, patriotul luminat și vizionar, a cărui nobilă activitate s-a mistuit pe altarul dăruirii neprecupețite pentru luminarea poporului nostru prin școală în limba românească.

De aceste cuvinte ne amintim în chip special acum cînd sărbătorim cu toții împlinirea, în 17 septembrie 1973, a 150 ani de la moartea luminatului și patriotului dascăl transilvănean.

Născut la Avrig, în 5 iunie 1779, face școala primară în această localitate de unde încurajat de cumnatul său, preotul Ioan Racotă, și de scriitorul Ioan Barac, care i-a fost învățător, la etatea de 19 ani pleacă la liceu în Cluj, pe care-l termină în 1804 și se înscrie ca student la drept în 1805. În anul 1806 primește o bursă din fondul Sidoxial al Consistorului ortodox din Sibiu pentru continuarea studiilor teologice la Viena, în vederea pregătirii sale ca profesor al candidaților la preoție.

La Viena studiază Teologia, pe lângă care îl preocupă și studia cu sete opere politice, juridice, filozofice, sociale, dobîndind o cultură enciclopedică. În 1809 vine în Transilvania de unde a fost trimis la Carlovitz pentru completarea studiilor teologice și pentru a fi hirotonit. De aici revine la Viena, unde traduce o seamă de cărți în limba română.

Pentru trebuințele religioase ale credincioșilor români Lazăr traduce *Învățătura ortodoxă*, a lui Platon, arhiepiscop de Tver (pe Volga). A doua carte tradusă la Viena poartă titlul: *Învățături morale, ale lui Gottlieb*. A treia lucrare — „Octavianus“ — era menită pentru poporul iubitor de povestiri frumoase. Alte două cărți, care nu ni s-au păstrat, sînt: *Geografia matematică pentru copii* și *Istoria lui Ioan Moritz și a copiilor săi*.

Din 1811 (15 martie) funcționează ca profesor la seminarul din Sibiu, unde se străduia să imprime elevilor seminariști cît mai multe cunoștințe, preotul avînd un rol deosebit în mijlocul credincioșilor săi, așa după cum, adresîndu-se reprezentanților unor parohii, el însuși spune: „Apoi bunii mei creștini, d-voastră știți că preotul este facla ce trebuie să lumineze pe om în toate căile sale; la el alergăm să ne aline durerile sufletești; el trebuie să ne îndulcească amărăciunile vieții din lumea aceasta. Dar ca să fie un preot astfel trebuie să fie luminat, și lumina numai prin învățătură se poate dobîndi“.

Datorită ideilor sale liberale, izvorîte din idealurile revoluției franceze și ale izbînzilor împăratului Napoleon, care nu erau bine văzute de politica vieneză cît și unor neînțelegeri avute cu episcopul Vasile Moga, Gh. Lazăr trece în Țara Românească la București, în anul 1816.

La București, după unele împotriviri ale unor fanarioți și roboți grecismului școlar, Gh. Lazăr a reușit să înființeze un învățămînt superior în limba română. Ideile lui patriotice, pregătirea sa științifică, lupta lui tenace împotriva obscurantismului și exploatarii, dorința fierbinte de a vedea pe fiii poporului român luminați de cultură națională, au găsit ecouri în sufletele unor bărbați luminați, ca mitropolitul Nectarie, boierii patrioți: Const. Bălăceanu, Iordache Goleșcu, Gr. Ghica și alții. Aceștia au sfătuit pe Vodă Caragea să primească propunerile „inginerului“ din Transilvania, în vederea înființării acestei școli românești. Primind aprobarea, Gh. Lazăr a făcut un apel plin de căldură către „de toată cîntea vrednică tinerime“ și fixează deschiderea școlii în august 1818.

Importanța și necesitatea învățămîntului în limba română sînt prezentate de Gh. Lazăr cu multă căldură sufletească și cu chemare de apostol al „izbăvirii“ poporului nostru prin trezirea dragostei de știință și școală românească.

Programul său de învățămînt era axat pe interesele imediate ale societății românești din acea vreme, angajat pe făgașul unor noi prefaceri sociale. Școala nou înființată, pentru prima dată cu limbă de predare română, a exercitat asupra tuturor o atracție deosebită. Faima profesorului Lazăr a crescut imediat. Elevii începuseră să părăsească Academia grecească, iar limba română se dovedea capabilă de împărtășirea oricărui cunoștințe.

Grija lui Gh. Lazăr era ca să înzestreze școala cu manuale potrivite, pe care le-a redactat personal, ca de pildă: „Aritmetica matematică“, „Trigonometria cea dreaptă“, un curs de filozofie după Kant, „Geografia matematică pentru copii“ și altele.

Marele merit al lui Gh. Lazăr rezidă mai ales în calitatea lui de „dascăl“, de profesor. „El slujba sa — zice E. Rădulescu — niciodată nu și-a socotit-o drept o profesie, ci o chemare, o misiune (misiune)... El își simțea vocația sa. Cînd se afla în clasă, el vorbea însușit (inspirat). Catedra lui semăna cu un amvon, vedea cineva cum i se bate pieptul“. Deși învățăturile sale nu puteau fi un curs sistematic, datorită pregătirii foarte variate a auditoriului său, Gh. Lazăr rămîne nemuritor pentru cultura românească, pentru că a deșteptat gustul pentru știință și mai ales dragostea pentru limba românească.

Din descrierile tuturor elevilor și contemporanilor săi, reiese că Gh. Lazăr era înzestrat cu toate

calitățile unui bun instructor și educator al generației tinere.

Putem spune deci că Școala lui Gh. Lazăr de la Sf. Sava, cu toate lipsurile inerente începutului, poate fi socotită, nu numai cea mai veche instituție românească de învățămînt superior pusă în slujba poporului, ci și „maica“ tuturor școlilor asemănătoare, care s-au înmulțit neîncetat pe pămîntul patriei noastre. Întemeietorul ei, fiul de țărani avrigeni, însetat după știința de carte pusă în slujba poporului în limba românească, a fost deci un mare cător, un mare deschizător de drumuri în această privință.

Acestea sînt doar cîteva din temeiurile pentru care cinstim și prețuim, după cuvîntă, memoria lui Gh. Lazăr, care s-a stins din viață prea de timpuriu, la vîrsta de 44 ani.

Gîndurile despre preoție, dragostea sa fierbinte pentru învățămînt în limba poporului, dăruirea sa deplină misiunii de profesor, să ne fie un îndemn și nouă, celor de astăzi, un îndemn în a ne face cu toată conștiințiozitatea datoria la locurile noastre de muncă, pentru ca viața noastră obștească să fie cît mai înfloritoare, așa cum va fi visat în clipele sale de răgaz, și marele „dascăl“ din Avrig, Gheorghe Lazăr. Pr. F. Costea

INFORMAȚII

● „Revista Cultului Mozaic“ consacră pe prima pag. a nr. 301, din 15 iunie 1973, un articol special împlinirii a 25 ani de la intronizarea Prea Fericitului Patriarh Justinian ca Întîistătător al Bisericii Ortodoxe Române.

Articolul intitulat: „În duhul înfrățirii și al dragostei. La jubileul Prea Fericitului Patriarh Justinian“ — reliefează o seamă de semnificative aspecte din activitatea ecumenistă a Întîistătătorului Bisericii noastre, activitate care, după cum scrie revista, „a fost și este inspirată în întregime de credință, dragoste nețărmurită față de patrie, înaltă responsabilitate față de destinele omenirii“. „Într-un moment de cotitură — continuă menționata revistă — în istoria țării și a poporului român, cînd în fața omenirii s-au pus probleme de însemnătate capitală, Biserica Ortodoxă este fericită a avea în fruntea ei o personalitate religioasă de mare prestigiu, înzestrată cu alese daruri spirituale, cu o nesecată energie și rîvnă sfîntă, care au făcut ca această Biserică să fie întru totul la înălțimea momentului istoric respectiv. În acest context se înscrie poziția Patriarhului Justinian care prin vorbă, scris și faptă a militat și militează neabătut pentru un ecumenism larg, sănătos și rodnic“.

Sînt cuvinte care cinstesc întreaga noastră Biserică Ortodoxă Română, în frunte cu Întîistătătorul ei, P. F. Părinte Patriarh Justinian.

● În 16 iunie 1973 a avut loc încheierea festivă a anului școlar 1972/73 la Seminarul teologic de la Cluj, în prezența I. P. S. Arhiepiscop Teofil al Clujului, a P. C. pr. Dr. Vasile Costin, vicar al Episcopiei Oradiei, reprezentant al P. S. Episcop Vasile al Oradiei, a reprezentantului Institutului Teologic Protestant din Cluj, a cadrelor didactice și elevilor, precum și a numeroși invitați.

După cîntarea rugăciunii „Tatăl nostru“ de A. Pann și intonarea Imnului de Stat al R. S. R., a luat cuvîntul P. C. păr. director I. Brie, care a înfățișat succint activitatea didactică, instructivă și educativă, desfășurată în acest an școlar la Seminar, făcînd și o scurtă dare de seamă a situației elevilor pe cele trei eparhii care compun Mitropolia Ardealului.

A mai luat cuvîntul elevul Munteanu Emil din anul V și P. C. păr. V. Costin.

În încheiere a vorbit I. P. S. Arhiepiscop Teofil al Clujului, care a apreciat pozitiv activitatea cadrelor didactice și a elevilor, îndrumîndu-i să lucreze și pe mai departe cu aceeași rîvnă în ogrorul Domnului. I. P. S. Sa a subliniat datoria elevului seminarist, de a arăta prin conduita și atitudinea lui că se pregătește a fi preotul de mîine al Bisericii lui Hristos.

● În 26 iunie 1973 a avut loc încheierea festivă a anului școlar 1972/73 la Seminarul teologic din Caransebeș, în prezența Înalț Prea Sfințitului Nicolae, Mitropolitul Banatului, și a unui numeros public format din părinții și rudele elevilor etc. După oficierea Te-Deumului, a urmat un program artistic, constînd din recitări de poezii, piese corale și instrumentale, executate de corul și orchestra școlii. În cadrul acestui program, P. C. pr. director Ioan Teodorovici a prezentat o dare de

seamă despre situația elevilor la învățătură și purtare.

Din partea absolvenților a vorbit elevul Ioan Corban.

Șirul cuvîntărilor a fost încheiat de Înalț Prea Sfințitul Părinte Mitropolit Nicolae, care, între altele, a adresat îndemnuri profesorilor și elevilor de a se strădui să dobîndească cît mai multe, mai temeinice și mai folositoare cunoștințe pentru împlinirea idealului slujirii lui Hristos. Același cald îndemn a fost adresat și absolvenților ca intrînd în ogrorul Domnului să nu înceteze a depune eforturi în direcția desăvîrșirii pregătirii lor.

● Cu prilejul aniversării a 25 de ani de patriarhat ai Prea Fericitului Patriarh Justinian, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe din Grecia a fost prezentat la festivitățile de la București de o delegație alcătuită din I. P. S. Mitropolit Iacob de Mitilene, președintele Comisiei Relațiilor Externe Bisericești din Grecia, I. P. S. Mitropolit Serafim de Ioanina și I. P. S. Mitropolit Timotei de Maronia.

Înalții oaspeți au vizitat instituțiile centrale ale Patriarhiei Române și mănăstirile Plumbuita și Cernica din București.

De asemenea, însoțiți de I. P. S. Mitropolit Justin al Moldovei și Sucevei și de P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar patriarhal, oaspeții au vizitat unele mănăstiri din Moldova ca și Centrul mitropolitan din Iași.

● Între 24—29 aprilie 1973, a avut loc la New York o întrunire a subcomitetului Națiunilor Unite a Conferinței Creștine pentru Pace, avînd ca temă modalitatea contribuției mai eficiente la munca O.N.U. a Conferinței Creștine pentru Pace.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române a luat parte, ca observator, doctorandul Aurel Jivi, care studiază în prezent la „McCormick Theological Seminary“ din Chicago (S.U.A.).

● Între 7—9 mai 1973, a avut loc la Siofok, R.P. Ungară, reuniunea Prezidiului Conferinței Bisericeilor Europene, care a avut înscrisă pe ordinea de zi următoarele teme: Pregătirile celei de-a VII-a Adunări Generale a Conferinței Bisericeilor Europene; Seminarul de informații asupra problemei păcii în Europa; Raporturile cu Biserica Romano-Catolică și cu diferitele organisme ecumenice și probleme legate de situația din Irlanda de Nord.

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de I. P. S. Mitropolit Justin al Moldovei și Sucevei, membru al Prezidiului C.B.E.

● Între 24—29 mai a. c. a avut loc la Zagorsk-Moscova sesiunea Comitetului de continuare a lucrărilor Conferinței Creștine pentru Pace. Tema centrală a sesiunii a fost: „Solidaritatea umană, o sarcină a creștinilor în lupta împotriva mizeriei și pentru pacea lumii“.

Din țara noastră au participat: P. C. cons. patriarhal Ilie Georgescu, membru al Secretariatului internațional al C. C. P., și Dl. prof. H. Binder, Vicar al Episcopiei evanghelice C.A. din România.

(Continuare în pag. 4)

Informații

(Urmare din pag. 3)

● Între 28 mai—1 iunie 1973, a avut loc la Engelberg, Elveția, un Seminar organizat de Conferința Bisericilor Europene, cu tema: „Consolidarea păcii în Europa — contribuție specifică a Bisericilor”. Dr. G. G. Williams, secretar general al acestei organizații, a fost organizatorul acestui seminar, prezidat de prof. P. Pesonen din Helsinki. Au fost invitați și experți politici, care au prezentat câteva puncte de vedere asupra situației actuale a păcii și securității în Europa. Între aceștia era prof. Marțian Niciu de la Universitatea din Cluj.

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de P. S. Episcop Dr. Antonie Ploieșteanul, vicar patriarhal, care a fost președintele grupei a III-a de lucru. P. S. Sa a prezentat un document din care a rezultat că Biserica Ortodoxă Română sprijină politica de pace a Statului român și eforturile depuse de conducătorii Statului nostru în vederea consolidării păcii în lume și mai ales pentru securitatea și pacea în Europa. Această atitudine a B.O.R. se bazează pe doctrina creștină despre aspectul social al mântuirii.

● În 4 iunie 1973, a avut loc la Institutul Teologic Universitar din București susținerea publică și decernarea oficială a titlului de Doctor în Teologie P. Cuv. arhimandrit Timotei Seviciu, vicarul Sf. Arhiepiscopiei a Timișoarei și Caransebeșului.

Teza de doctorat a P. Cuv. Sale are ca titlu: „Doctrina hristologică a Sf. Chiril al Alexandriei în lumina tendințelor actuale de apropiere între Biserica Ortodoxă și Vechile Biserici Orientale” și a fost publicată, cu rezumat în limba franceză, în revista: „Mitropolia Banatului”, nr. 7—9/1972, p. 323—462, și în extras.

Comisia de examinare a fost alcătuită din Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, ca președinte, PP. CC. pr. prof. Ioan Coman, profesor onorar, ca referent principal, D. Fecioru, I. Rămureanu, Is. Todoran, M. Șesan, N. Șerbănescu și Dl. prof. Alexandru Elian.

● Între 2 iunie—2 iulie 1973, cu binecuvântarea Grației Sale Arhiepiscopului de Canterbury, Dr. Michael Ramsey, monahiile anglicane Eleen Mary și Angela Beryl au făcut o vizită în țara noastră, oprindu-se pentru o perioadă mai lungă la Mănăstirea Dintr-un Lemn, din Eparhia Rîmnicului și a Argeșului.

Au vizitat, de asemenea, și alte mănăstiri și centre bisericesti din țară.

Biserica de la Ghelar

(Urmare din pag. 2)

este zidită o fântână arteziană cu bazin pentru pești.

Revenind la construcția bisericii, este necesar să arătăm că are în lungime 47 metri, iar în lățime 21 m, deci un amplasament de 987 m p.

Este împodobită cu 6 turle mari plus cupola, precum și cu 14 turle mici. De la bază la vârful crucii la turlele din față are o înălțime de 47 m. Este înzestrată cu 5 clopote dintre care unul are o greutate de 1500 kg și se vor monta altele 4 ca să fie gama completă.

În partea nordică este construită o clădire cu etaj, iar în partea de răsărit s-a zidit o frumoasă casă cu 4 apartamente. În partea de nord-vest se poate vizita biserica, monument istoric, zidită în anul 1770.

Curtea este împrejmuită cu un gard din plăci de ciment cu modele în basoreliev foarte frumos ornamentate.

Fie binecuvântată jertfa unei vieți de preot care-și vede încununat visul său, biserica din Ghelar, zidită spre mărirea lui Dumnezeu și spre fericirea celor ce și-au dat obolul lor, pentru mântuirea sufletelor lor și a celor ce se vor ruga întrînsa.

Pr. Liviu Ștefan

† Prof. univ. onorar Teodor M. Popescu

În ziua de 4 aprilie 1973, s-a stins din viață după o lungă suferință, cel ce a fost omul, profesorul, teologul și creștinul adevărat Teodor M. Popescu. Vestea trecerii sale la cele veșnice a întristat adânc pe toți cei ce l-au cunoscut. Și nu erau pușini aceștia!

O viață de om, trăită după Hristos și pentru Hristos. O viață de om pusă în slujba Evangheliei, în slujba Bisericii Ortodoxe strămoșești și a întregii Ortodoxii.

Prof. Teodor M. Popescu a văzut lumina zilei la 1 iunie 1893 în satul Boteni, comuna Conțești, județul Dimbovița, din părinți țărani, în cadrul unei familii numeroase.

Și-a început lungul șir al anilor de studii ca elev eminent în școala primară din satul său natal, după absolvirea căreia a urmat, între anii 1905 și 1913, cursurile Seminarului Central din București, pe care l-a absolvit cu strălucite rezultate. Ca student eminent s-a remarcat și la Facultatea de Teologie din București, pe care a urmat-o între anii 1913 și 1919. Între anii 1919 și 1923 a urmat cursuri de specializare la Facultatea de Teologie din Atena, pregătindu-și doctoratul în istorie bisericească sub îndrumarea renumitului profesor și teolog ortodox Hrisostomos Papadopoulos, arhiepiscopul Atenei. Rod al acestor ani de strălucitoare studii de istorie bisericească este, printre altele, lucrarea *Cauzele persecuțiilor religioase din punct de vedere istoric și psihologic*, care constituie teza sa de doctorat, apreciată cu nota maximă și publicată în limba greacă, la Atena în 1922. În timpul studiilor sale la Atena, tânărul teolog și istoric bisericesc Teodor M. Popescu, cunosător competent al limbii neogrecești, a îndeplinit funcția de interpret de cancelarie al Legației române din Atena, între anii 1921 și 1922. Pentru desăvârșirea studiilor de istorie bisericească și de Teologie, Teodor M. Popescu a urmat apoi cursuri de specializare la Facultatea de Teologie și filozofie din Leipzig și apoi la Facultatea de Teologie protestantă din Paris, la Institutul Catolic de la Sorbona, unde, printre alții, a avut ca profesor pe Charles Diehl, cunoscutul bizantinolog, și pe Etienne Gilson, renumit istoric al filozofiei medievale.

Om de carte prin excelență, istoric bisericesc și teolog polivalent, de formație enciclopedică, întors în țară Teodor M. Popescu funcționează mai întâi, pentru scurt timp, ca profesor la Seminarul Central din București, ca profesor de Istoria bisericească universală la Facultatea de Teologie a Universității din Iași, iar la 1 aprilie 1927 este numit titularul catedrei de Istoria bisericească universală la Facultatea de Teologie din București, devenită din 1948 Institutul Teologic de Grad Universitar, unde a funcționat fără întrerupere pînă la 4 martie 1959.

Cei care l-au avut profesor în lunga sa carieră didactică de peste treizeci de ani — semnatarul acestor rânduri fiind și el unul dintre ultimii săi ucenici — nu pot uita competența, conștiinciozitatea și seriozitatea cu care își făcea datoria la catedră eminentul profesor Teodor M. Popescu. Cursurile sale impresionau totdeauna prin erudiție, metodă științifică și pasiunea expunerii. Dotat cu o excepțională putere de analiză, de sinteză și de intuiție, prelegerile sale se bucurau totdeauna de atributul sobrietății, clarității și preciziei. Sînt însușiri care caracterizează de fapt și scrisul său, căci, într-adevăr, profesorul Teodor M. Popescu a desfășurat și o bogată și variată activitate publicistică teologică: Studii, articole, recenzii, cronici, meditații religioase etc. dintre care amintim numai câteva titluri: *Primii didascali creștini*, 1932; *Atitudinea Vaticanului față de Ortodoxie în ultimii 30 de ani*, 1949; *Uniunea în lumina adevărului istoric*, 1949; *Importanța istorică a Sinodului al IV-lea ecumenic*, 1951; *Cinci sute de ani de la căderea Constantinopolului sub turci*, 1953; *Geneza și evoluția Schismei*, 1954; *Moartea și învierea Mîntuitorului în credința vechilor creștini*, 1955; *Îndrumări metodice de lucru pentru studenții în Teologie*, 1956; *Dubul comunitar al Ortodoxiei*, 1956; *Unirea Bisericilor ca problemă creștină actuală*, 1956; *Atitudini și raporturi interconfesionale*, 1957; *Epoca Sfîntului Ioan Gură de Aur*, 1957; *Raporturile dintre ortodocși și anglicani din secolul al XVI-lea pînă la anul 1920*, 1958; *Problema stabilirii datei Paștelui*, 1964 ș. a.

Amintim de asemenea traducerea din limba greacă (împreună cu profesorul și arhierul Ioan Irineu Mihălcescu) a *Noului Testament*, tipărit în 1937 și 1942, ca două ediții ale Sfîntului Sinod,

precum și elaborarea în colectiv a *Manualului de istoria bisericească universală*, 2 vol., București, 1956, pentru uzul studenților. Ca creștin, profesorul Teodor M. Popescu a fost un om deosebit. Cunosător profund al Evangheliei lui Hristos, al creștinismului autentic, cu principiile lui de morală deosebită, bazată pe dreptate și dragoste față de aproapele, cunosător profund al frumuseților dar și al exigențelor Teologiei creștine ortodoxe, profesorul și teologul Teodor M. Popescu a căutat și a reușit să-și ordoneze întreaga sa viață în strictă concordanță cu învățătura Evangheliei, a Sfinților Apostoli și Părinți bisericești, a Bisericii dreptmăritoare. Deși nu a făcut parte din rîndul clerului, a trăit ca un adevărat preot.

Simbătă, 7 aprilie 1973, ora 14, a avut loc slujba înmormîntării profesorului universitar onorar Teodor M. Popescu, în biserica Sfînta Ecaterina, paraclisul Institutului Teologic Universitar din București.

Slujba funebră a fost oficiată de P. S. Anțim Țirgovișteanul, Episcop-vicar patriarhal, înconjurat de un mare sobor de preoți.

După terminarea slujbei, P. S. Episcop-vicar Anțim Țirgovișteanul, delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, a adus un ultim omagiu mult regretatului dispărut, subliniind trăsăturile fundamentale ale personalității și activității teologice a acestuia.

În numele Institutului Teologic Universitar din București, a vorbit P. C. pr. prof. Ioan Rămureanu, care a trecut în revistă viața și activitatea didactică și publicistică a distinsului dispărut.

C. pr. Ulpiu Petrescu de la biserica „Sfînta Maria-Grivița” a subliniat comportarea model, ca simplu credincios, a fostului său enoriaș, plecat pentru totdeauna din lumea aceasta. Corpul neînsuflețit al profesorului Teodor M. Popescu a fost depus apoi la cimitirul Șerban Vodă-„Bellu” din București.

Dumnezeu să-l odihnească împreună cu dreptii Săi.

Adrian N. Popescu

GÎNDURI CREȘTINE

— „Oricine este din adevăr ascultă glasul Meu” (Ioan 18, 37).

A „fi din adevăr” înseamnă a cunoaște adevărul, a crede în el și a-l promova în viață. Astfel Sf. Apostol Pavel scria Corintenilor că „nu voi fi fără minte, căci voi spune adevărul” (2 Cor. 12, 6).

Apostolul știa că ar putea să se facă plăcut adresaților săi, dacă le-ar fi gîdilat orgoliul și închipuirea prin laudă deșartă. Dar el cunoscînd adevărul despre felul trăirii religioase virtuoaase, primit de la Mîntuitorul, nu poate decît să mărturisească acest adevăr, neputînd fi „fără minte”, adică „mincinos”. Prin urmare cei care afirmă că sînt ai lui Hristos, trebuie în viața lor să dea dovadă de aceasta prin mărturisirea adevărului, ferindu-se de alunecare spre neadevăr, spre minciună și ascunderea adevărului.

Adevărul izvorăște din reala iubire către Hristos și semenii, precum se exprimă Sf. Apostol Pavel: „Iubirea se bucură de adevăr” (1 Cor. 13, 6). De aceea Mîntuitorul numește „fericiți” pe cei care mărturisesc adevărul (Matei 5, 10).

— „Învățătorule bun, ce bine voi face, ca să am viața veșnică” (Matei 19, 16).

În această întrebare a tînarului se cuprinde o problemă care preocupă necontenit pe orice credincios: bunătatea lui Dumnezeu și binele ce trebuie să-l realizeze fiecare în viață. Bunătatea lui Dumnezeu este exprimată și se cuprinde prin revărsarea spre orice credincios a feluritelor haruri sfințitoare, iar binele constă în faptele bune săvîșite de oricine, ca membru al societății umane. Și oricine are suficientă libertate a voinței ca să facă binele în viață.

Întrucît e vorba și de un bine la superlativ, la care trebuie să tindă orice credincios prin practicarea virtuților, se pune și întrebarea: Care ar fi unele exemple pentru acest bine superlativ? De pildă: cea mai bună educație este cunoașterea de sine și autocritica; cea mai bună stăruință este o luptă necontenită împotriva scăderilor și păcatelor proprii; cea mai desăvîșită artă este de a face copilul să ridă; cea mai bună comunicare între semenii este revărsarea iubirii; cea mai bună răsplată este o conștiință curată și cea mai bună teologie este o viață neprihănită și plină de demnitate creștină.

Prof. M. Șesan